

بررسی جامعه‌شناختی تقابل بین فرهنگ و فناوری نوین ارتباط (تلفن همراه و اینترنت)

سحر مزرعی جوشری

چکیده

موضوع مقاله «بررسی جامعه‌شناختی تقابل بین فرهنگ و فناوری نوین ارتباطی (تلفن همراه و اینترنت)» است که با مطالعه‌ی اسنادی به روش کیفی تهیه شده و جمع‌آوری مطالب به صورت کتابخانه‌ای صورت گرفته است. فناوری‌های نوین ارتباطی، امروزه چنان سرعت و عمقی به تغییرات اجتماعی داده که حتی پابرجاترین عرصه‌ی حیات بشری یعنی فرهنگ را نیز در نوردیده و ما را در میانه‌ی یک دگرگونی جدی فرهنگی قرار داده است. تحولی که بسیاری از جامعه‌شناسان آن را جدی‌ترین تحول فرهنگی از کشف آتش تاکنون می‌دانند. تحولی که به عقیده‌ی «مک لوهان» ناشی از عدم تجانس یا تأخر فرهنگی جامعه نسبت به این فناوری‌هاست که به همراه دگرگونی‌های اجتماعی بروز و ظهور پیدا می‌کند.

فناوری‌های نوین ارتباطی با فراهم آوردن امکان پیدایی جامعه‌ی شبکه‌ای که افراد و جوامع را در قالب‌های تازه، هویت‌های تازه بخشیده است، نه تنها قواعد و قوانین حاکم بر ارتباط و تعامل بین انسان‌ها، بلکه نگرش ما را نسبت به خود، دیگران و جهان تغییر داده است.

به طور کلی در دنیای امروز، فرهنگ و فناوری دو روی سکه هستند؛ چرا که بدون داشتن فرهنگ و دانش کافی، هرگز دست یافتن به فناوری و پیشرفت امکان‌پذیر نخواهد بود؛ بنابراین مطالعه‌ی هر چه بیشتر این موضوع بسیار دارای اهمیت می‌باشد.

امید است پس از اتمام پژوهش بتوان در جهت استفاده‌ی مناسب و مطابق با جامعه و فرهنگ ایران و همچنین بستر سازی مناسب فرهنگی در استفاده از فناوری گام‌های مفیدی برداشت.

واژگان کلیدی

تقابل: این لغت در فرهنگ دهخدا «با هم رویاروی شدن» معنی شده است و این رویارویی امری کاملاً نسبی است. (دهخدا، ج ۲، ۱۳۷۷)
فرهنگ: نظامی سازمان یافته از رفتارها و یا شیوه‌ی عمومی زندگی گروه یا گروه‌هایی از مردم است. عناصر فرهنگی از قبیل عادات، سنت‌ها، اعتقادات، ارزش‌ها و نقاط نظر مشترک انسان‌ها را با یکدیگر پیوند می‌دهد و هویت اجتماعی به وجود می‌آورد. (محسنی، منوچهر، ۱۳۸۱، ۸۵)

ارتباط: عبارت است از فراگرد انتقال پیام از سوی فرستنده برای گیرنده، مشروط بر اینکه در گیرنده‌ی پیام، مشابهت معنی یا معنی مورد نظر فرستنده‌ی پیام ایجاد شود.

فناوری نوین ارتباطی: ابزارهایی که در انتقال فرهنگ و ارزش‌های جامعه نقش دارند با قابلیت تعاملی بودن یعنی دریافت بازخورد از سوی گیرنده توسط منبع؛ در این تحقیق منظور از فناوری‌های نوین، اینترنت و تلفن همراه می‌باشد که در حال حاضر کاربردی گسترده و نامحدود دارند.

تلفن همراه: معادل واژه‌ی انگلیسی موبایل می‌باشد و در فارسی تلفن همراه یا تلفن سیار نامیده می‌شود که تمام قابلیت‌های یک تلفن دیجیتال معمولی را بدون وابستگی به مکان ثابت و به شکل متحرک و سیار دارد. تلفن همراه، وسیله‌ی ارتباطی بدون سیم است که مردم در حال حرکت به وسیله‌ی آن می‌توانند ارتباط داشته باشند.

اینترنت: از جمله فناوری‌های نوین ارتباطی است، شامل خطوط ارتباطی با سرعت بالا بین گره‌های اصلی و یا کامپیوترهای میزبانی است که داده‌ها و پیام‌ها را بین فرستنده و گیرنده رد و بدل می‌نماید.

اهداف

فناوری‌های نوین ارتباطی هرگز دارای بار خنثی نیستند، بلکه جزئی از فرهنگ به حساب آمده و در یک بستر فرهنگی ایجاد می‌گردند و به همین خاطر با مفهوم خاص خودشان باعث ایجاد ارزش‌های نوین در جوامع گشته و موجب پیدایش نگرش‌ها و باورهای تازه‌ای در اذهان مردم می‌گردند و این در حالی‌ست که باورها و ارزش‌های فرهنگی جامعه از طریق فرآیند آموزش فرهنگ در ذهن مخاطبان نهادینه گردد، آنگاه است که از این تکنولوژی‌های نوین به منظور تقویت ارزش‌های بومی و ملی جوامع وارد کننده و پذیرای این فناوری‌ها استفاده می‌شود و خطر موقعی گریبان‌گیر این جوامع می‌شود که جوامع پذیرا از هیچ برنامه‌ی خاصی برای بهره‌برداری مناسب از این فناوری‌ها برخوردار نباشند و مخاطبین با ارزش‌ها و هنجارهای جامعه‌ی خویش بیگانه باشند و در واقع جامعه از پایه‌های سست فرهنگی برخوردار باشد.

به طور کلی فناوری‌های نوین ارتباطی پیام‌های گوناگونی دارند که به نظر می‌رسد مهم‌ترین آنها در حوزه‌ی فرهنگ تجلی می‌یابد.

این پژوهش سعی در شناخت این پدیده و ابعاد آن و خطرات احتمالی آن از دیدگاه جامعه‌شناختی دارد. آنچه در این پژوهش دارای اهمیت است، بیشتر پیامدهای فرهنگی و اجتماعی فناوری‌های نوین ارتباطی به عنوان یک مسئله‌ی جدید، شناخت صحیح از نقش و عملکرد این فناوری‌های نوین در فرهنگ جوامع و یافتن راه کارهای مناسب برای بهره‌برداری صحیح از این فناوری‌ها می‌باشد.

سوالات

۱- آیا فناوری‌های نوین ارتباطی نقشی در فرهنگ جوامع دارد یا خیر؟

ظهور فناوری‌های نوین از لحاظ مادی باعث قرار دادن و چیرگی او بر طبیعت گشته و از لحاظ معنوی در برابر ارزش‌ها و هنجارها و فرهنگ جامعه‌ی سنتی قرار گرفته است و به نوعی مدرنیسم را در جامعه پدید آورده است. بنابراین اگر نگوییم کارکرد فناوری‌های نوین ارتباطی در جامعه بیشتر از نهادهای خانواده و مدرسه در فرهنگ‌پذیری افراد جامعه نیست، کمتر از آن هم نیست.

کارکرد هر فناوری نوین ارتباطی در جوامع بستگی تام و تمام به ایدئولوژی‌های فرهنگی موجود در آن جوامع دارد و در همین حال جوامع می‌توانند از این فناوری‌ها جهت اشاعه‌ی ایدئولوژی و فرهنگ خود بهره ببرند.

در این میان، از یک سو اینترنت و ارتباطات کامپیوتری مبتنی بر آن به منزله‌ی یکی از مهم‌ترین دستاوردهای انقلاب ارتباطی که در آغاز هزاره‌ی سوم، ارتباطات را معنایی تازه بخشیده و موجب دگرگونی در تعاملات اجتماعی شده است اهمیت بسیار زیادی دارد و از سویی دیگر قابل مشاهده است که پیشرفت جوامع به جایی رسیده است که انسان مجهز به یک وسیله‌ی ارتباطی بدون سیم، آزادانه در حال تحرک بتواند ارتباط داشته باشد. این فناوری که تلفن همراه یا موبایل نامیده می‌شود، علاوه بر اینکه، آرامش، آسایش خیال، سهولت برقراری ارتباط بدون قید زمان و مکان را فراهم آورده است، تأثیرات خاص فرهنگی، رفتاری و اجتماعی شگرف مثل سایر فناوری‌های مدرن را در کاربران ایجاد کرده است. امروزه فردگرایی پدیده‌ای است که محصول فناوری‌های فردی مانند تلفن همراه است؛ لذا این مقاله رابطه‌ی میان فرهنگ و فناوری‌های نوین ارتباطی را با تأکید بر اینترنت و تلفن همراه مورد بررسی قرار داده است.

به طور کلی در دنیای امروز، فرهنگ و فناوری دو روی سکه هستند؛ چرا که بدون داشتن فرهنگ و دانش کافی، هرگز دست یافتن به فناوری و پیشرفت امکان‌پذیر نخواهد بود.

ویژگی فناوری‌های نوین ارتباطی

کارشناسان برای فناوری‌های نوین ارتباطی ویژگی‌های متفاوتی را ذکر کرده‌اند که در ما در این مقاله به ذکر این ویژگی‌ها از دیدگاه «دکتر یونس شکرخواه» می‌پردازیم:

۱. اول تعاملی بودن که یکی از ویژگی‌های مهم رسانه‌های نوین است که کامپیوتر جزء برجسته‌ی آن را تشکیل می‌دهد. به عبارت بهتر این حالت نظیر ارتباط چهره به چهره است، به طوری که کاربر می‌تواند متقابلاً به منبع ارتباط پاسخ دهد. در این حالت، فرستنده و گیرنده در یک حالت کنش و واکنش متقابل دارند (مثل وبلاگ).

۲. دوم جمع‌زدایی که از ویژگی‌های منحصر به فرد رسانه‌های نوین است. با این ویژگی کنترل سیستم‌های ارتباطی، از «تولیدکننده

۲- چه رابطه‌ای بین دو مقوله‌ی فناوری و فرهنگ می‌توان یافت؟

۳- آیا استفاده از فناوری‌های نوین ارتباطی موجب تغییر در فرهنگ می‌شوند یا آنها خودشان را با فرهنگ جوامع سازگار می‌سازند؟

۴- آیا استفاده از فناوری‌های نوین ارتباطی، به خصوص اینترنت، منجر به ایجاد شکاف در بین اقشار مختلف جامعه می‌شود؟

۵- آیا استفاده از فناوری‌های نوین، علاوه بر پیامدهای مناسب، پیامدهای نامناسب هم در جامعه به دنبال دارد؟

۶- آیا استفاده از تلفن همراه موجب تقویت اجتماع‌گریزی در کاربران می‌شود؟

۷- آیا استفاده از تلفن همراه روابط میان افراد را دگرگون می‌سازد و آنها را به سوی فردگرایی سوق می‌دهد؟

مقدمه

امروزه فناوری ارتباطات فراگیر شده و جهان را دگرگون ساخته است. مهم‌ترین تغییراتی که این فناوری در جهان به وجود آورده، به وسیله‌ی مارشال مک لوهان در عبارت «دهکده جهانی» خلاصه شده است که در آن مردم نقاط مختلف در کشورهای سراسر کره زمین به مانند ساکنان یک دهکده امکان برقراری ارتباط با یکدیگر و اطلاع از اخبار و رویدادهای جهانی را دارند. امروزه نقش فناوری‌های نو در زندگی اجتماعی و در عرصه‌های مختلف زندگی بشر انکارناپذیر بوده و در برنامه‌ریزی‌های توسعه اجتماعی، فرهنگی و اقتصادی جایگاه ویژه‌ای به فناوری اطلاعات و ارتباطات داده می‌شود.

عنصر مهم دیگری که در این زمینه باید مورد توجه قرار گیرد، فرهنگ و ارتباط آن با فناوری‌های نوین ارتباطی است. برای درک اهمیت فرهنگ در زمینه‌ی فناوری‌های نو، تلاش‌های زیادی انجام شده است که اغلب منتهی به این سؤالات اساسی می‌شود که آیا فناوری نقشی در فرهنگ جوامع دارد یا خیر؟ فناوری‌های ارتباطی از دیرباز یکی از بنیادی‌ترین عوامل دگرگونی در زندگی انسان بوده است. در روزگار ما نقش فناوری در زندگی فردی و اجتماعی انسانی فزونی یافته است. بررسی‌ها نشان می‌دهد که فناوری نیرومندترین عامل تحول در جوامع بوده و پیشرفت آن فرآیندی پیوسته و مداوم دارد و لذا ابزاری است که با توسعه و تغییر شکل مداوم خویش، موجب توسعه و تغییر شکل مداوم جامعه می‌گردد. در سطح فرد نیز مشاهده می‌گردد که در روند تحولات فناورانه در دنیا، خلاقیت و نوآوری به عنوان ویژگی مهم عصر جدید تلقی گردیده است.

در این چارچوب جامعه با فرهنگی موفق به تداوم حیات خود در صحنه‌های بین‌المللی می‌شود که ضمن توجه به فناوری‌های موجود در جامعه، نسبت به ارتقای آن و برطرف کردن شکاف فناوری‌های موجود در جامعه‌ی پیرامون خود اقدام کند.

تعاملی شدن ارتباطات است.» (آقاجانی چوپر، نوشین، رساله دکتری با عنوان رسانه‌های نوین ابعاد ارتباطی و اجتماعی آنها با تأکید بر اینترنت، ۱۳۸۳، چاپ نشده)

کارکرد (noitcnuF) های فرهنگی فناوری های نوین ارتباطی

افزارهای فناوری ارتباطی خود یکی از پدیده‌های مهم فرهنگی، اجتماعی و حتی سیاسی و اقتصادی عصر ما می‌باشند، این پدیده‌ها یکی از اجزاء بسیار مهم سازنده‌ی جریان‌های فرهنگی و اجتماعی‌اند، که تأثیری شگفت‌آور بر جوامع گوناگون و افکار عمومی می‌نهند. از این روی براساس دیدگاهی جامعه‌شناسانه باید آنها را یکی از اجزاء مهم جامعه برشمرد. اجزای گوناگون جامعه برای حفظ ثبات کل نظام اجتماعی دارای کارکرد یا تأثیر مثبت می‌باشند. افزارهای فناوری ارتباطی نیز از کارکردهای مثبت برخوردارند، کارکردهایی چون دگرگونی پذیرش فرهنگی (Acculturation) یعنی فرد خودش و رفتارش را با ارزش‌های اجتماعی و هنجارها همگون می‌سازد؛ زدودن تأخر فرهنگی (Cultural lag) که ناهماهنگی بین تغییر ناهمزمان عناصر فرهنگی را از بین می‌برد؛ نسبی‌گرایی فرهنگی (Cultural relativism) که امکان برخورد و چالش فرهنگ‌ها و دانش‌ها و علوم را ممکن کرده است؛ افزایش تراکم فرهنگی (Cultural Accumulation) دیگر کارکرد این فناوری‌ها وقتی به وجود می‌آید که در برخورد با سایر فرهنگ‌ها عناصر افزوده شده به فرهنگ بیش از عناصر خرد شده‌ی آن باشد؛ کارکرد بعدی یعنی همگن‌سازی (ابر فرهنگ) (Super - culture) به این موضوع اشاره دارد که این

پیام» به «مصرف‌کننده پیام» منتقل شده است. برخلاف گذشته که پیام‌های رسانه‌ها، کلی منتشر می‌شد و مثلاً در یک مجله به درد اکثر اعضای خانواده می‌خورد و در آن از ورزش، سیاست، آشپزی و... وجود داشت، حالا نشریات تخصصی به وجود آمده‌اند و مخاطبان خاص خود را دارند. به دیگر سخن از جمع‌سازی فاصله گرفته و به وادی افراد کشیده شده‌ایم.

۳. سوم ناهمزمانی به این معنی که قبلاً باید منتظر می‌شدیم تا روزنامه منتشر شود، اما الان می‌شود، قبل از انتشار روزنامه از طریق کامپیوتر و مودم به روزنامه رفت و اخبار موردنظر را خواند. اکنون فناوری‌های نوین بر عنصر زمان غلبه کرده‌اند و توانایی این را دارند که ارسال و دریافت پیام را در زمان دلخواه انجام دهند.

۴. چهارم تمرکز زدایی یعنی این ما هستیم که مرکزیت داریم و می‌توانیم پیام‌ها را در منزل دریافت کنیم و به عبارت دیگر ارتباطات مثل سابق «جمعی» عمل نمی‌کند و سفارش‌پذیر شده است. همان‌طور که قبلاً به طور مثال برای داشتن تماس تلفنی باید حتماً در خانه حضور می‌داشتیم ارتباط خانه به خانه ولی حالا تلفن موبایل این مشکل را حل کرده و ارتباطات تلفنی را نقطه به نقطه کرده است.

۵. پنجم ظرفیت بیشتر برای گردآوری اطلاعات و توزیع آنها که در نتیجه‌ی استفاده از این فناوری‌ها ایجاد شده است. حافظه‌های عظیم کامپیوترها و قدرت انتقال بی‌سابقه‌ی اطلاعات از طریق فیبرهای نوری و همچنین بروز عباراتی چون عصر اطلاعات، ابر بزرگراه‌های ارتباطی و... از این پدیده خبر می‌دهند.

۶. ششم انعطاف‌پذیری: به این معنی که هر وقت لازم است، می‌توانیم وارد سپهر اطلاعاتی شویم. این انعطاف‌پذیری اوج

می‌شود که در آن تمام موجودات انسانی - صرفنظر از سن، جنس، زمینه‌ی فرهنگی، ثروت، درآمد یا موقعیت سلسله مراتبی - برابر خواهند بود. بنابراین تلفن همراه یک تکنولوژی با کارکردهای فوق‌العاده انسجامی است: مثلاً با حذف تفاوت‌های میان دختران و پسران، این تکنولوژی با سایر تکنولوژی‌ها که تفاوت‌ها را تشدید می‌کنند (مثلاً موتورسیکلت) فرق دارد.

با این وجود در حالی که مالکیت تلفن همراه همگان و همگن می‌شود (تا جایی که ارزش آن به عنوان نماد پایگاه یا پرستیژ اجتماعی ناپدید شود)، این تلفن‌های همراه ممکن است نابرابری‌های اجتماعی را تشدید نماید تا جایی که الگوهای استفاده‌ی عملی از آن با اهداف متنوع کنش‌های اجتماعی، وضعیت‌ها، روابط اجتماعی و نقش‌های اجتماعی همبستگی شدیدی داشته باشد.

یکی دیگر از تأثیرات تلفن همراه این است که اوقات بیکاری را پر می‌کند و وسیله‌ای برای وقت‌گذرانی می‌شود. این امر مانع از مطالعه‌ی روزنامه‌ها و کتاب‌ها و در نتیجه آگاهی از اخبار سیاسی در سطح جهان می‌شود، زیرا ارتباط محدود به دوستان نزدیک می‌شود.

تلفن همراه باعث ظهور خرده‌فرهنگ‌های (Sub cultures) مجزا می‌شود؛ به ویژه در میان جوانان نوع خاصی از زبان و گویش شکل می‌گیرد. این امر از طریق استفاده از پیام‌های متنی تقویت می‌شود که معمولاً پیام‌هایی کوتاه است. تلفن همراه مانع از شکل‌گیری ارتباطات پیچیده و ظریف می‌شود. (فصلنامه فرهنگ عمومی، ۱۳۸۱، شماره ۳۲)

اینترنت و فرهنگ

اینترنت یکی از مهم‌ترین ابزارهایی است که امروزه بسیاری از افراد را در مسائل فرهنگی و اجتماعی جهت تبادل و انتقال اطلاعات کمک کرده است. اینترنت توانسته فاصله‌های فیزیکی بین ملت‌ها و اقوام و تمدن‌های گوناگون را برداشته، باعث شده تا فرهنگ‌های مختلف با هم برخورد کرده و موردشناسایی قرار گیرند. کشورها می‌توانند به وسیله‌ی فناوری‌های نوین ارتباطی و اطلاعاتی به تبادل اطلاعات فرهنگی و فرهنگ‌ها بپردازند و مخاطبان داخل و خارج را آگاه سازند و بدین ترتیب به نوعی توسعه‌ی فرهنگی دست یابند.

یکی از موضوعاتی که در ارتباط با فرهنگ مطرح می‌شود، وجود یک امپریالیسم فرهنگی در اینترنت در سطح جهان است که طرفداران این مسئله معتقدند که به دلیل آن خاستگاه اینترنت در ایالات متحده آمریکا بوده است و به دلیل سیاست‌های مختلف این کشور و رابطه‌ی آن با دیگر کشورها و همچنین مقاصد سلطه‌طلبی، نوعی سلطه در اینترنت به وجود آمده است که می‌توان گفت آنگاه فرهنگ موردنظر بر دیگر کشورها است و با تولید اطلاعات خاص و ارائه‌ی آن در اینترنت

فناوری‌ها جهان را به سوی همگونی آرایه‌ها و چهره‌ها و فرهنگ‌ها پیش می‌برد؛ دموکراتیزه کردن فرهنگ و افزایش مشارکت سیاسی که در پی این فناوری‌ها ایجاد می‌شود از دیگر کارکردهاست.

در نقدگرایی بیان می‌شود که گسترش نگاه نقادانه در پی استفاده از فناوری‌های نوین رواج یافته است و در نهایت خردگرایی بیانگر این موضوع است که دیگر قدرت ریشه در سنت ندارد، بلکه ریشه در خرد دارد که نمود کامل آن قانون است. اما کارکرد اجزاء اجتماع همواره مثبت نیست، تمام جنبه‌های نظام اجتماعی در همه‌ی زمان‌ها دارای کارکرد مثبت نبوده، برحسب اتفاق برخی عناصر ممکن است دارای کارکرد منفی (Dysfunction) باشند و آن نتایج منفی ممکن است باعث تخریب و از هم گسیختگی نظام اجتماعی گردد؛ به دیگر سخن گاهی اوقات یک عنصر در نظام اجتماعی می‌تواند از یک جهت دارای کارکرد مثبت و از جهتی دیگر کارکرد منفی باشد. از نظر گروهی از اندیشمندان و صاحب‌نظران، افزارهای فناوری ارتباطی دارای پاره‌ای از کارکردهای منفی نیز می‌باشند، تهاجم فرهنگی که منجر به تعامل نابرابر بین کشورهای دارای فناوری و فاقد آن می‌شود و اسطوره‌سازی از جمله این کارکردها می‌باشند. (پاکروان مولود، ۱۳۸۷، ۹۴)

تلفن همراه و فرهنگ

از ابتدای پیدایش تلفن همراه تاکنون، جامعه شناسی توجه کمی به آن نموده است. به ویژه هیچ تلاشی برای بررسی تأثیرات متنوع آن بر روی زندگی فرهنگی صورت نگرفته و هیچ تئوری منظمی که کارکردها و پیامدهای ارتباط تلفنی را دربر گرفته باشد، وجود ندارد. این خلاء و کمبود، خود را هنگام مقایسه‌ی آن با بررسی‌های علمی شبکه‌ی اینترنت بیشتر نشان می‌دهد. این در حالی است که تلفن‌های همراه، امروزه توسط اقشار وسیعی از جمعیت، در سرتاسر جهان، استفاده می‌شود و تأثیرات آن بر روی زندگی اجتماعی بسیار شدیدتر است؛ تا جایی که اغلب مردم حاضرند هزینه‌ی زیادی برای آن در مقایسه با اینترنت، بپردازند.

یکی از مهم‌ترین تأثیرات تلفن همراه ناشی از قابلیت استفاده‌ی آن توسط توده‌ی جمعیت بیسواد در کشورهای کمتر توسعه یافته می‌باشد، یعنی همان مردمانی که توانایی خرید یک کامپیوتر را ندارند و حتی از شبکه‌های سنتی تلفن ثابت نیز استفاده نمی‌کردند. تحقیقات نشان می‌دهد که تلفن همراه توانسته است شکاف بین کشورهای توسعه یافته و کمتر توسعه یافته در استفاده از تلفن را پر نماید. تکنولوژی تلفن همراه نسبت به تکنولوژی کامپیوتر در وصل نمودن افراد محروم به حوزه‌ی اطلاعات دیجیتالی موفق‌تر بوده است. (فصلنامه فرهنگ عمومی، ۱۳۸۱، شماره ۳۲)

در نتیجه‌ی استفاده‌ی همگانی از تلفن‌های همراه، فضایی خلق

و در حال توسعه که بگذریم، کشورهای پیشرفته‌ی دنیا به طور جدی نگران بی‌سوادی (سواد فناوری) نسل آینده خود هستند که در این رابطه تدابیری نیز اندیشیده‌اند که از جمله می‌توان به ارتقاء سواد فناوری اشاره کرد.

به‌طور کلی سواد عبارت از توانایی به رمزگذاری و رمزگشایی پیام‌ها است.

به هر حال تردیدی وجود ندارد که ما باید به ارتقای سواد علمی و فناوری‌های جامعه همت گماریم و علاوه بر اینکه خود را برای عصر نوظهور اطلاعات و فناوری مهیا می‌کنیم، با کمک به ارتقای فرهنگ نوآوری و کارآفرینی مبتنی بر فناوری، روند رشد و توسعه‌ی جامعه را تسریع کنیم.

منابع و مأخذ

- آقاجانی چوبر، نوشین، رساله دکتری، رسانه‌های نوین، ابعاد ارتباطی و اجتماعی آنها با تأکید بر اینترنت، ۱۳۸۳، چاپ نشده.
- پاکروان، مولود، مقدمه‌ای بر آثار و پیامدهای فناوری نوین ارتباطات، ۱۳۸۷.
- غفاری، ستاره، اینترنت و پیامدهای اجتماعی آن، ۱۳۷۵، بولتن خبرگزاری جمهوری اسلامی ایران.
- فصلنامه فرهنگ عمومی، ۱۳۸۱، شماره ۳۲.
- محسنی، منوچهر، اینترنت فرهنگ و شیخون فرهنگی، ۱۳۷۵، بولتن خبرگزاری جمهوری اسلامی ایران.
- محسنی، منوچهر، مقدمات جامعه‌شناسی، ۱۳۸۱، نشر دوران.

می‌تواند آنچه که می‌خواهد به دیگران ارائه کند. عده‌ای نیز با این مطلب مخالف هستند و معتقدند که به کاربردن مفهوم امپریالیزم فرهنگی درباره‌ی اینترنت نه تنها غیرعملی، بلکه غیرضروری است. (غفاری، ستاره، ۱۳۷۵، ۲۴)

مطلب مهمی که در زمینه‌ی فرهنگی در ارتباط با اینترنت اهمیت دارد، موضوع زبان است. زبان یکی از مهم‌ترین عناصر فرهنگ است و از راه زبان می‌توان به خوبی زمینه‌های مختلف فرهنگ را انتقال داد و در اینترنت، سلطه‌ی زبان انگلیسی واقعیتی غیرقابل تردید است که می‌تواند به راحتی به انتقال فرهنگ‌های انگلیسی زبان (آمریکایی، انگلیسی و...) بپردازد.

در ارتباط با حریم خصوصی نیز می‌توان آثار اینترنت را به چشم دید. حریم خصوصی بخشی از حقوق شخصی افراد به حساب می‌آید که استقلال شخصی وی را تضمین می‌کند و به عنوان یک ارزش اجتماعی و حق قانونی قابل دفاع است. در مورد ارتباط بین افراد نیز می‌توان از آن به عنوان حق اعمال کنترل بر اطلاعات درباره‌ی شخص نام برد. (محسنی، منوچهر، ۱۳۷۵، ۱۱۲).

نتیجه‌گیری

از مجموع مطالب بیان شده می‌توان چنین نتیجه‌گیری کرد که فناوری‌های جدید می‌توانند بر فرهنگ جوامع تأثیر گذارند و حتی باعث تغییرات فرهنگی شوند؛ اما اغلب چون فرهنگ جوامع ثابت بوده و به تدریج تغییر می‌کند، پس می‌توان گفت که معمولاً تکنولوژی‌های جدید با فرهنگ جامعه سازگار شده و حتی به عنوان پشتیبان الگوهای رفتاری آن جامعه استفاده می‌شوند.

یکی از مشکلات اساسی موجود در بسیاری از کشورهای در حال توسعه، مشکل فرهنگی و روانی برخورد با فناوری‌های نوین است که معمولاً بخشی از مردم در مقابل تغییرات واکنش عموماً منفی‌ای نشان می‌دهند که این مسئله باعث تأخیر در استفاده‌ی مناسب از آنها می‌شود. شاید این مشکل تنها به کشورهای توسعه نیافته مربوط نباشد و کم‌وبیش در کشورهای توسعه یافته و خالق این فناوری‌ها نیز، این واکنش‌ها معمول باشد. در هر صورت طبق نظریه‌ی «اشاعه‌ی نوآوری» در مقابل یک تکنولوژی جدید، برخوردهای متفاوتی دیده می‌شود و افراد با توجه به ویژگی‌های مختلفی که می‌توانند از خود نشان دهند، برخوردهای متفاوت و گاهی متضاد از خود نشان می‌دهند. این واکنش‌ها در حال حاضر نیز مشکلاتی را در جهان به‌وجود آورده است که باعث کاهش سرعت بعضی از فناوری‌ها شده است.

تغییرات سریع و رشد فناوری‌های نوین باعث شده است تا نگرانی عمده‌ای راجع به آمادگی انسان‌ها در تمامی جوامع و به‌خصوص نسل‌های آینده در برابر این شرایط به‌وجود آید. از کشورهای فقیر